

KÓDEX VÝSKUMNEJ ETIKY A INTEGRITY NA SLOVENSKU

Soňa Ftáčniková
NCP pre výskumnú etiku a integritu v HE

Spolufinancovaný
Európskou úniou

PROGRAM
SLOVENSKO

MINISTERSTVO
ŠKOLSTVA, VÝSKUMU,
VÝVOJA A MLÁDEŽE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Dôvera verejnosti vo vedu je kľúčová

Dodržiavanie princípov etiky a integrity vo vedeckom výskume, ktoré je dnes dôležitejšie ako kedykoľvek predtým!!!!

Krátka história

Ako

CENTRUM VEDECKO-TECHNICKÝCH
INFORMÁCIÍ SR VÁS POZÝVA NA
MEDZINÁRODNÚ KONFERENCIU

**ETIKA, INTEGRITA
A ZODPOVEDNOSŤ
VO VÝSKUME A VZDELÁVANÍ**

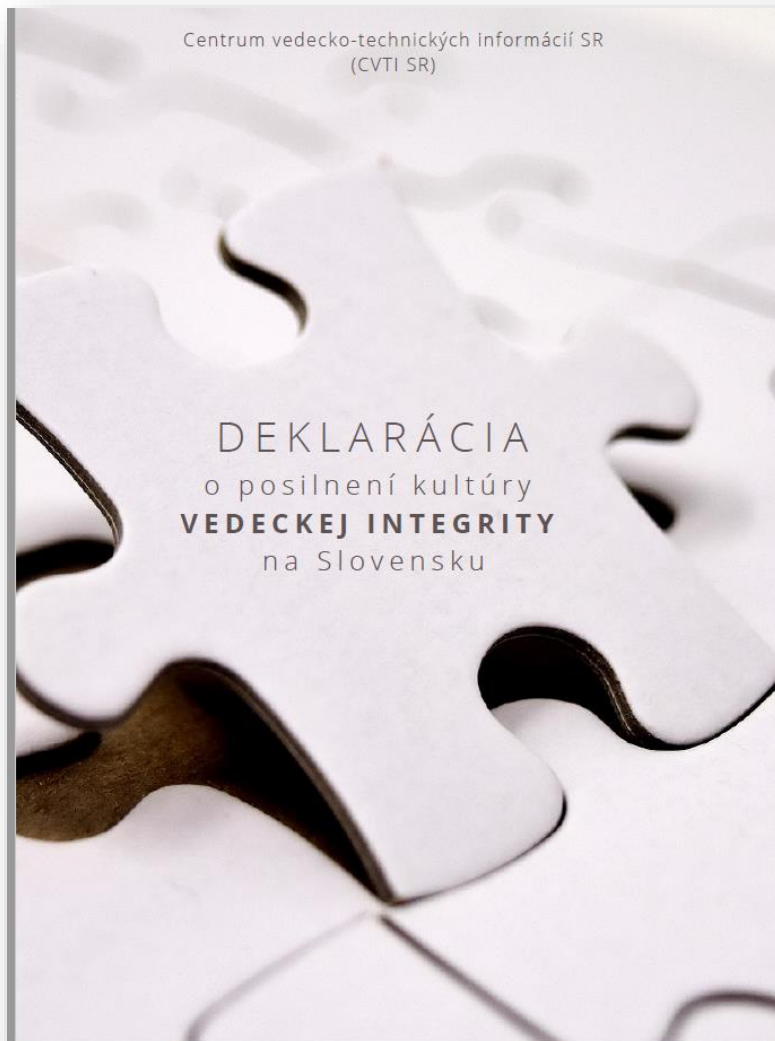
Integrity
is
**doing
the right
thing**
when no one
is watching.
—C.S. Lewis

21.5.2019
9.00 - 16.00
UNIVERZITA
MATEJA BELA
Aula Rotunda
Ekonomická fakulta
Cesta na amfiteáter 1
Banská Bystrica

- prezentovať príklady ako to funguje v zahraničí
- široká diskusia ako u nás na Slovensku vytvoriť a zharmonizovať základné štruktúry zabezpečujúci integritu výskumnej a akademickej činnosti
- vytvorenie národnej pracovnej skupiny vypracovať Deklaráciu o upevnení kultúry vedeckej integrity na Slovensku

DEKLARÁCIA bola na bratislavskom hrade slávnostne podpísaná 2.12.2021

Národný etický kódex vedeckej integrity*

Preambula

Národný etický kódex vedeckej integrity (ďalej len „Kódex“) je prílohou Deklarácie o posilnení kultúry vedeckej integrity na Slovensku, ktorej cieľom je vyzvať všetky organizácie vykonávajúce a financujúce výskum na Slovensku, aby sa verejne prihlásili k záväzku dodržiavať najvyššie etické štandardy v oblasti vedeckej integrity so zámerom zvýšiť dôveru verejnosti aj medzinárodnej výskumnej komunity k slovenským výskumným a akademickým pracoviskám.

Kódex vedeckej integrity **nadväzuje na platnú legislatívu a zdôrazňuje hodnoty zodpovednosti, čestnosti, pravdivosti, ľudskosti a udržateľnosti.**

Článok I. Rozsah pôsobnosti a prechodné ustanovenia

PRÍLOHA 1

I.1. Na ktoré činnosti sa Kódex vzťahuje

- a) Tento kódex sa vzťahuje na výskum v najširšom zmysle slova (I, II) uskutočňujúci sa v inštitúciách (aj súkromných), ktoré ho prijali. Zahŕňa výskum financovaný z verejných, ako aj súkromných zdrojov, či už ide o základný, aplikovaný výskum alebo o výskum orientovaný na prax.
- b) Pojem výskum sa vzťahuje na všetky činnosti spojené s realizáciou (životným cyklom) výskumu – na fázu tvorby projektu výskumu, predkladania žiadosti o financovanie, schvaľovania a hodnotenia žiadosti, ako aj na samotné vykonávanie výskumu, jeho vyhodnotenia, šírenia jeho výsledkov a výstupov ako aj na prípadné zavedenia výsledkov do praxe. Zahŕňa činnosti ako posudzovanie, expertízy, podávanie správ o výsledkoch, publikačnú činnosť, výchovu mladej generácie výskumníkov a popularizáciu výsledkov výskumu. Princípy a štandardy tohto kódexu sa vzťahujú aj na populárno-vedecké publikácie, učebné materiály.

I.2. Ktoré inštitúcie sú viazané týmto Kódexom

- a) Kódex je záväzný na základe samoregulácie, a teda záväzný pre tie inštitúcie, ktoré ho prijali.
- b) Kódex môžu prijať následne aj ďalšie inštitúcie vrátane súkromných a štátnych organizácií zaoberajúcich sa výskumom a vývojom.
- c) Spoločný výskum s inými inštitúciami (vrátane súkromných), ktoré neprijali tento alebo porovnateľný kódex, by sa mal uskutočniť iba vtedy, ak existuje dostatočná istota, že výskum sa bude vykonávať v súlade s hodnotami kódexu.

*POZNÁMKA: V kódexe sa používajú definované pojmy, ktorých výklady sú uvedené v zverejnenom zozname. Definované pojmy sú pri ich prvom výskyte v texte uvedené kurzívou. Autori používajú v texte zástupný mužský rod. Mužský rod v tomto kontexte označuje osoby mužského aj ženského pohlavia.

0) Aj na práce študentov a doktorandov v rámci vzdelávacieho procesu.
0) Bez ohľadu na to, či sú, alebo nie sú zamestnaní ich univerzitou alebo výskumnou organizáciou.

30+1 signatárov

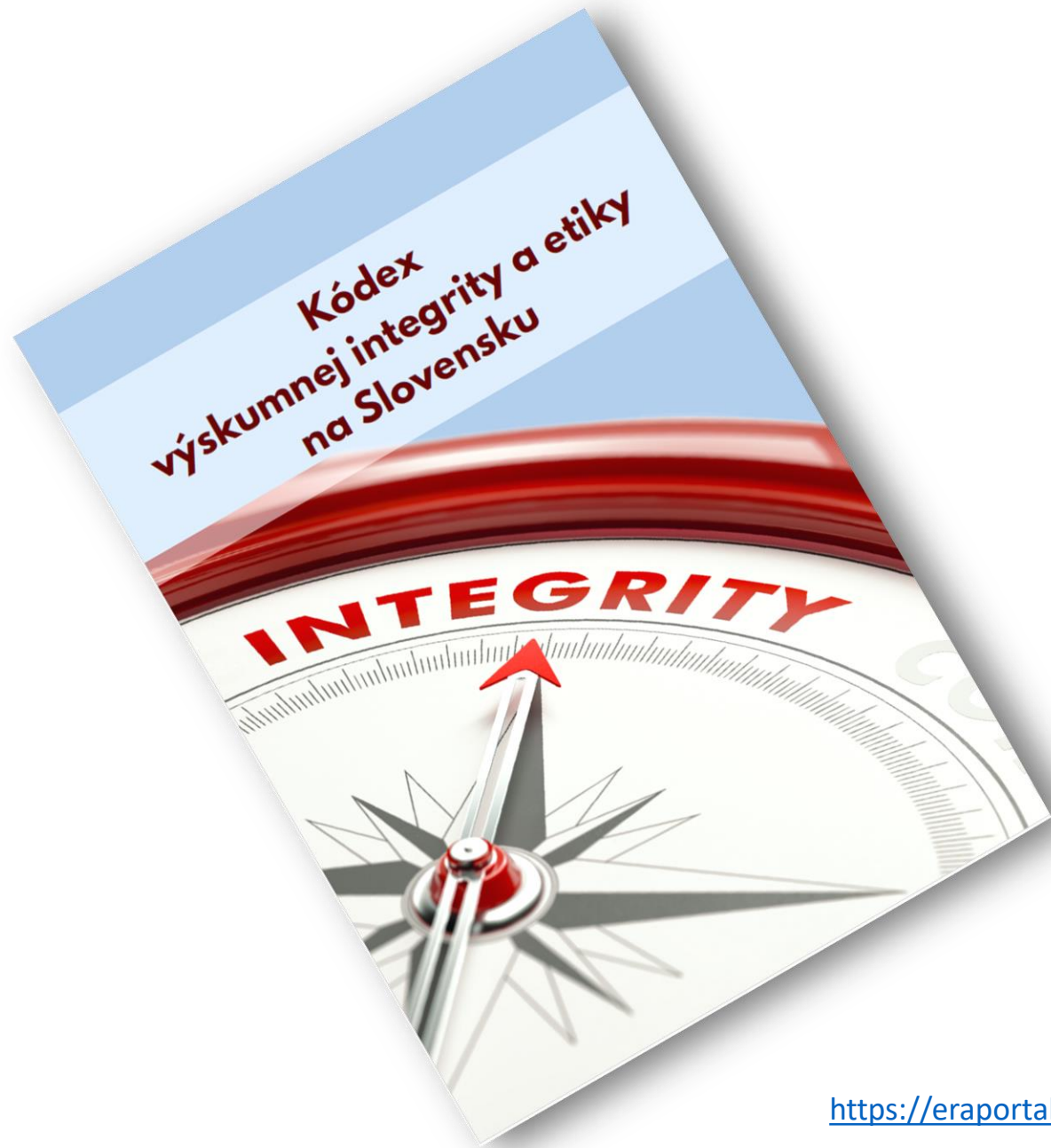

ZÁKON 137 z 23. marca 2022

(§ 9; o) - vytvorenie Národného etického kódexu

(§ 9a; f)- zriadenie príslušného orgánu (NEK) na kontrolu dodržiavania etického kódexu

- vytvorenie PS pre prípravu národného kódexu (podľa zákona v kompetencii MŠ VVaŠ SR)
- následne národnú etickú komisiu (v kompetencii úradu podpredsedu vlády SR)

Vstúpil do platnosti dňom jeho schválenia vládou SR
uznesením č. 510/2024 zo dňa 28.8.2024

https://eraportal.sk/horizont-europa/wp-content/uploads/sites/4/2024/11/KODEX_final.pdf

Zostavovatelia Kódexu výskumnej integrity a etiky na Slovensku vymenovaní MŠVVaM SR

Koordinárka: RNDr. Soňa Ftáčniková, PhD.

1. prof. MUDr. Jozef Glasa, CSc., PhD.
2. prof. RNDr. Peter Fedoročko, CSc./doc. JUDr. Simona Ferenčíková
3. prof. PhDr. Alexandra Bitušíková, CSc./doc. Andrea Klimková
4. Mgr. Róbert Karul, PhD.
5. prof. Ing. Ján Híveš, PhD.
6. Mgr. Jitka Dobbersteinová
7. Mgr. Beáta Bellerová, PhD.
8. prof. MVDr. Juraj Koppel, DrSc.
9. prof. JUDr. Mgr. Jana Šimonová, PhD.
10. doc. RNDr. Zdenka Krajčovičová, PhD., MPH
11. RNDr. Mgr. Zuzana Hrabovská, PhD.
12. prof. Ing. Dušan Petráš, PhD.
13. MUDr. Ljuba Bacharová, DrSc., MBA
14. Mgr. Vladimír Bilohuščin, PhD.

OBSAH

Preambula

Článok 1. Základné pojmy

Článok 2. Rozsah pôsobnosti

2.1. Odborné činnosti v oblasti vedy, výskumu, vývoja a akademickej práce

2.2. Inštitúcie a organizácie (právnické osoby) pôsobiace v oblasti vedy, výskumu, vývoja a akademickej práce

2.3. Pracovníci (fyzické osoby) pôsobiaci v inštitúciách a organizáciách vedy, výskumu, vývoja a akademickej práce

2.4. Súlad kódexu s legislatívou a vzťah k iným predpisom

Článok 3. Etické hodnoty, princípy a normy výskumnej integrity

3.1. Všeobecné etické hodnoty, princípy a normy

3.2. Etické hodnoty, princípy a normy správnej vedeckej a výskumnej praxe

Článok 4. Porušenia výskumnej integrity a etiky

4.1. Závažné porušovanie výskumnej integrity a etiky

4.2. Pochybné vedecké praktiky

Článok 5. Etická komisia a riešenie porušenia a obvinenia z porušenia princíпов a noriem výskumnej integrity a etiky

5.1. Etická komisia

5.2. Riešenie porušenia a obvinenia z porušenia princíпов a noriem vedeckej integrity a etiky

5.3. Odporúčania: Procedúra preskúmania porušenia princíпов a noriem vedeckej integrity a etiky

5.3.1. Predbežné zisťovanie (prvá fáza)

5.3.2. Hlavné konanie (druhá fáza)

Článok 6. Záverečné a prechodné ustanovenie

Článok 1: Základné pojmy

- Výskumná integrita
- Vedecká integrita
- Akademická integrita
- Správna vedecká a výskumná prax
- Etické princípy a normy
- Porušenie ustanovení kódexu

Článok 2: Rozsah pôsobnosti

2.2. Inštitúcie a organizácie (právnické osoby) pôsobiace v oblasti vedy, výskumu, vývoja a akademickej práce

- financované z verejných zdrojov, či už ide o základný, aplikovaný výskum alebo o výskum orientovaný na prax,
- aj súkromné inštitúcie, ktoré nie sú financované z verejných zdrojov, v prípade, že realizujú výskum formou spolupráce s inštitúciami financovanými z verejných zdrojov

2.3. Pracovníci (fyzické osoby) pôsobiaci v inštitúciách a organizáciách vedy, výskumu, vývoja a akademickej práce, ako aj pracovníci pôsobiaci samostatne sú:

- Výskumní pracovníci
- Vysokoškolskí učitelia
- Študenti (hlavne 3. stupeň)
- Pracovníci inštitúcií finančne podporujúcich výskum z verejných zdrojov (grantové agentúry..)

Článok 3: Etické hodnoty, princípy a normy výskumnej integrity

3.1. Všeobecné etické hodnoty, princípy a normy

- sloboda vedeckého bádania, výskumnej, vývojovej a akademickej činnosti
- ľudská dôstojnosť
- ľudské práva, občianske slobody
- etické hodnoty, princípy a normy všeobecne uznávané a uplatňované v demokratickej spoločnosti.

3.2. Etické hodnoty, princípy a normy výskumnej integrity

- a) výskumné prostredie,
- b) vzdelávanie, dohľad a odborné vedenie,
- c) výskumné postupy,
- d) etické opatrenia zabezpečenia ochrany a bezpečnosti,
- e) spracovanie a správa dát,
- f) kooperácia a koordinácia,
- g) publikovanie a šírenie vedeckých informácií a výsledkov výskumu,
- h) autorstvo vedeckých objavov a odborných publikácií,
- i) hodnotenie vedeckej a etickej kvality výsledkov a výstupov výskumu, záverečných a kvalifikačných prác, odborné recenzovanie vedeckých a odborných publikácií a edičná činnosť.

Článok 4: Porušovania výskumnej integrity a etiky

1. Závažné porušenia výskumnej integrity a etiky úmyselne skresľujú postup, výsledky a výstupy výskumu a vývoja alebo ich interpretáciu alebo narušujú a neprípustne manipulujú rozličné akademické činnosti (pri navrhovaní, vykonávaní alebo posudzovaní výskumu alebo pri podávaní správ o výsledkoch výskumu) vrátane riadneho vzdelávania, výcviku a výchovy vedeckých, výskumných, vývojových a ďalších odborných pracovníkov.

- fabrikovanie výsledkov
- falšovanie
- plagiátorstvo

2. Pochybné vedecké praktiky predstavujú konanie alebo správanie, ktoré je v rozpore so všeobecne akceptovanými požiadavkami výskumnej etiky a integrity, formulovanými aj v tomto kódexe.

- *týkajúce sa výskumných údajov/dát*
- *týkajúce sa publikačných a konferenčných aktivít alebo predkladania návrhov výskumných alebo vývojových či edukačných (grantových) projektov*
- *týkajúce sa výskumných metód/praxe*
- *spojené s prácou hodnotiteľa*
- *týkajúce sa osobného správania výskumného a akademického pracovníka,*

Článok 5: Etická komisia a riešenie porušenia a obvinenia z porušenia princípov a noriem výskumnej integrity a etiky

1. Etická komisia

- a. Výskumné inštitúcie si zriaďujú inštitucionálnu etickú komisiu, ktorej pôsobnosť a právomoc, členstvo a činnosť upravujú vnútorné predpisy výskumnej inštitúcie (štatút a rokovací poriadok)
- b. V zmysle platnej legislatívy Úrad podpredsedu vlády má strategicky a metodicky koordinovať plnenie úloh vyplývajúcich z etického kódexu a k tomu zriadi príslušný orgán, ktorý sa bude na národnej úrovni zaoberať otázkami integrity vedeckej práce, pričom jeho kompetencie bližšie určí jeho štatút.

2. Všeobecné princípy riešenia potenciálneho porušenia pravidiel výskumnej integrity a etiky

- a. Princíp rešpektovania a ochrany integrity, dôvernosti, dôstojnosti a práv osôb a priebehu preverenia v adekvátnom časovom intervale
- b. Princíp spravodlivosti, prezumpcie nevinny, nespôsobenia ujmy a proporcionality

3. Odporúčania: Procedúra preskúmania porušenia princípov a noriem výskumnej integrity a etiky

VALUES

ČO ĎALEJ?

RESPECT

1. Kódex výskumnej integrity a etiky na Slovensku vstúpil do platnosti dňom jeho schválenia vládou SR uznesením č. 510/2024 zo dňa 28. augusta 2024 → harmonizácia existujúcich inštitucionálnych etických kódexov.
2. V procese je kreovanie NEK - Úrad podpredsedu vlády SR + VAIA (štatút).
3. V príprave je nový zákon o VVal, v ktorom bude paragraf venovaný etickým princípom, zásadám výskumnej integrity a pravidlám správnej výskumnej praxe a dodržiavaniu Kódexu výskumnej integrity a etiky na Slovensku.

ĎAKUJEM ZA VAŠU POZORNOSŤ

NÁRODNÁ
KANCELÁRIA
HORIZONTU 10. VÝROČIE

Web: www.horizont-europa.sk
Mail: horizont@cvtisr.sk
sona.ftacnikova@cvtisr.sk

